

АНТИГЕНДЕРНІ ІНІЦІАТИВИ НА ЛОКАЛЬНОМУ РІВНІ

За останні кілька років в Україні відбувається активний процес інституціоналізації т. зв. «антигендерного руху», виступи якого набирають форм не лише протестів, а й освітніх ініціатив, вироблення медійної продукції, написання листів-запитів до органів державної влади (стосовно викликів і проблем, зумовлених гендерною політикою) тощо. Антигендерні ініціативи об'єднуються через соціальні

мережі, шляхом проведення спільних заходів (чи контр-заходів, як-от проти феміністичного маршу 8 березня 2012 року), відвідування заходів на тему прав жінок і дітей, постановки провокативних запитань, поширення серед пересічних громадян інформаційних буклетів тощо. Тобто розгортається справжня «інформаційна війна», як на локальних рівнях, так і загалом на всеукраїнському рівні. Концепція т. зв. «спільного ворога» (у даному випадку гендера, гей-диктатури та ювенальної юстиції — прав дітей) стає досить поширеною стратегією консолідації низки організацій, що поділяють патріархатні цінності.

Згідно з даними моніторингу протестних подій Центру дослідження суспільства¹ протягом 2010 та 2011 років частка протестів, які піднімали тематику жіночих прав і гендерної рівності, була дуже незначною і складала менше 1% усіх протестів. Важливо зазначити, що більше третини акцій на жіночу тематику становили консервативні виступи (передусім, релігійних і «правих» організацій) на підтримку сімейних цінностей та проти абортів і прав ЛГБТ (лесбійок, геїв, бісексуалів і трансгендерних людей).

Аби ретельніше зрозуміти особливості діяльності антигендерних ініціатив, доцільно розглянути певний випадок (*англ.* case study) на прикладі певного регіону. Цим регіоном було обрано Волинську область (регіон, доступний дослідниці). Пропонується, зокрема, детальніше проаналізувати дії Волинської обласної громадської організації «Християнський рух за життя» проти

¹ <http://cedos.org.ua/protestmonitor/33-reports/117-zakhyst-zhinok>

ВОГО «Гендерний центр», яка є чи не найвідомішою організацією на Волині, що працює над питанням забезпечення рівних прав і можливостей для чоловіків і жінок та належить до Жіночого консорціуму України².

Аналіз інформації проводився шляхом огляду медійних повідомлень (у мережі Інтернет) та експертного інтерв'ю з керівницею Волинської обласної громадської організації «Гендерний центр» Оксаною Ярош. Окрім того, авторка статті (разом із керівницею кафедри соціології НаУКМА Світланою Оксамитною) підготувала наукову експертизу матеріалів, підготовлених як ВОГО «Гендерний центр», так і ВОГО «Християнський рух за життя», а саме проєктів рекомендацій сесійних слухань із питання «З'ясування сутності гендерної політики та проблем і ризиків, які вона несе українському суспільству». Розглянутий випадок дій ВОГО «Християнський рух за життя» у сфері протидії гендерній політиці в Україні, а також поширення антигендерних патріархатних ідей може бути типовим для України, тому потребує детальнішого аналізу.

Крок 1. Ефективний початок. Мобілізація антигендерної громадськості шляхом не лише вуличних акцій, а й організації науково-просвітницьких заходів

19 березня 2012 року ВОГО «Християнський рух за життя» організувала та провела в обласній раді м. Луцька круглий стіл «Гендерна політика: міфи й реалії». До заходу долучилися священнослужителі різних конфесій, представники влади, громадські діячі та юристи з Луцька і Львова. Зокрема, як зазначає Оксана Ярош, ВОГО «Християнський рух за життя» отримує постійне сприяння від депутатів ВО «Свобода». На сайті Волинської ВО «Свобода» розміщено статтю Дмитріяна Давидовського, члена ВО «Свобода», «Небезпека гендеру: позиція українця»³. Особливо показова така теза автора: «Враховуючи вищезазначену небезпеку, вважаю, що територіальні громади на місцях мають з'ясувати дійсну суть гендерної політики та звернутися до Президента, голови Верховної Ради України, Прем'єр-міністра, Міністра освіти, науки, молоді та спорту з вимогою припинити поширення гендерної ідеології в Україні. Варто було б також звернутися до СБУ із проханням припинити або обмежити діяльність гендерних організацій і тих із них, що надають їм інформаційну, організаційну чи фінансову підтримку, оскільки поширення ідеології «гендеру» становить загрозу національній безпеці України та майбутньому українського народу».

На офіційному сайті Волинської обласної ради у «власній інформації депутата обласної ради Віталія Собка» (під назвою «Через просвітництво потрібно усвідомити ідеологію гендерної політики») вказано про «вже легалізовану українською державою діяльність збоченців», чого не слід допускати, якщо

² http://wcu-network.org.ua/ua/network/Genderniy_centra

³ <http://www.volyn.svoboda.org.ua/dopysy/dopysy/031289>

ми «не бажаємо духовно-моральної деградації та виродження нації»⁴. Тобто для подібної риторики традиційно використовується чинник депопуляції та демографічної кризи (у якій звинувачують представників ЛГБТ-спільноти), про використання якого з боку, зокрема, російської православної церкви зазначав у своєму публічному виступі в Києві у 2005 році російських соціолог І. С. Кон⁵. Як зауважує пані Оксана Ярош, ВОГО «Гендерний центр» не мав інформації про проведення цього круглого столу, як і про всі наступні неодноразові заходи, проведені з ініціативи «антигендеристів».

Крок 2. Подальші узгодженні дії. Проведення сесійних слухань «З'ясування сутності гендерної політики та проблем і ризиків, які вона несе українському суспільству»

Привертає увагу швидкість подальших кроків щодо просування антигендерної тематики на державному локальному рівні. 26 червня 2012 року дванадцята сесія Волинської обласної ради відкритим голосуванням (50 депутатів із 61 присутнього, що проголосували, і 80% від загального складу депутатського корпусу) прийняла позитивне рішення № 11 «Про проведення сесійних слухань на тему: «З'ясування сутності гендерної політики та проблем і ризиків, які вона несе українському суспільству».

10 липня 2012 року відбулись сесійні слухання про ризики й загрози гендерної політики⁶. ВОГО «Християнський рух за життя» та ВОГО «Гендерний центр» підготували проекти рекомендацій сесійних слухань, і представниці та представники обох організацій виступали на цих слуханнях. На сайті Волинської обласної адміністрації розміщено проект рекомендацій слухань саме ВОГО «Християнський рух за життя» (див. Додаток 1).

Притаманне проекту рекомендацій ВОГО «Християнський рух за життя» тлумачення державної гендерної політики суперечить задекларованому державою та зафіксованому в Конституції України та законах України принципу рівності статей. Наведені у проекті рекомендацій ВОГО «Християнський рух за життя» твердження щодо гендеру й гендерної політики не відповідають сучасним науковим трактуванням гендеру, гендерної ідентичності та гендерних відносин.

Притаманна проекту рекомендацій ВОГО «Християнський рух за життя» підміна понять і маніпулювання свідомістю відбувається також шляхом тлумачення гендерних відносин, гендерної ідентичності та гендерної рівності як спрямованих на «толерантність до содомського гріха», «усиновлення дітей

⁴ <http://volynrada.gov.ua/news/cherez-prosvitnitstvo-potribno-usvidomiti-ideologiyu-gendernoyi-politiki-vitalii-sobko>

⁵ Кон І. С. Виступ на круглому столі «Новые формы гомофобии в странах Центральной и Восточной Европы», 29 жовтня 2005 р., Київ [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://naukmadeviant.blogspot.com/2012/02/7-ii.html>.

⁶ <http://volynrada.gov.ua/news/10-lipnya-sesiini-slukhannya-materiali>

одностатевими парами», «лобіювання прав сексуальних меншин», «поширення неправдивої інформації про контрацептивні засоби», що прямо суперечить змісту Закону України «Про забезпечення рівних прав та можливостей чоловіків і жінок», а також низці інших нормативних державних і ратифікованих міжнародних документів щодо сутності й основних напрямків державної гендерної політики.

Запропонована ВОГО «Християнський рух за життя» резолюція з неприхованим акцентом на традиційній системі цінностей дійсно відповідає традиційним, патріархально-авторитарним уявленням про гендерні відносини в суспільстві, гендерний розподіл праці та соціальні ролі чоловіків і жінок як виключно приписані їхньою біологічною належністю. Такі погляди, втілені у запропонованих рекомендаціях, є виявом т. зв. біологічного детермінізму, догми якого давно й переконливо спростовані в сучасних соціально-гуманітарних науках. Це погляди, притаманні традиційному патріархальному суспільству, коли основною характеристикою гендерних відносин у суспільстві була їхня ієрархічність: чоловік виступав як суб'єкт владних, політичних, економічних відносин, а жінка — як підпорядкований об'єкт цих відносин, які загалом ґрунтувалися на основі виключно біологічних відмінностей статей.

Очевидно, саме відсутність знання чи, принаймні, обізнаності з правами людини, зокрема стосовно забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків, та з гендерною політикою як механізмом її реалізації уможливила проведення 10 липня 2012 року у Волинській обласній раді сесійних слухань із питання «З'ясування сутності гендерної політики та проблем і ризиків, які вона несе українському суспільству». Важливо зазначити, що відповідно до статті 7 Закону України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування є органами, установами та організаціями, наділеними повноваженнями у сфері забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків. Окрім того, відповідно до статті 12 вищезазначеного Закону України, органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування забезпечують надання жінкам і чоловікам рівних прав та можливостей, провадять просвітницьку діяльність із питань гендерної рівності, сприяють науковим розробкам у сфері гендерних досліджень тощо. Відповідно, доцільно й логічно було б натомість для Волинської обласної ради провести слухання на протилежну тематику — з'ясування проблем і ризиків для українського суспільства, спричинених невиконанням гендерної політики.

Висвітлення проблематики слухань у «Волинській правді» було хоча й подекуди емоційним (так, у тексті матеріалу із заголовком «У Волинській

«схрестили списи» через гендер»⁷ згадується, що присутніх «лякали гендером»), зате досить нейтральними, без оціночних суджень.

Крок 3. Активні дії у відповідь з боку гендерно-чутливої громадськості

Як зазначає пані Оксана Ярош, після круглого столу 19 березня 2012 року ВОГО «Гендерний центр» здійснила такі дії:

- ефективне використання ЗМІ задля інформування громадськості про державну гендерну політику (опубліковано звернення до громадськості через місцеві ЗМІ; звернулися до Волинської облдержтелерадіокомпанії (ВОДТРК) про проведення телепередачі гендерної політики; така передача була проведена, і в ній взяли участь начальник Голодержслужби, начальник у справах сім'ї, молоді та спорту, двоє представниць ВОГО «Гендерний центр», експерти);

- намагання налагодити співпрацю із політиками (написано листа на ім'я голови Волинської обласної ради про проведення альтернативного круглого столу та отримано відповідь від голови облради В.І. Войтовича, що проведення такого заходу в облradі не заплановане; зверталися до обласної держадміністрації для роз'яснення своєї позиції. Офіційну позицію Волинської обласної державної адміністрації (офіційний лист) щодо протизаконності сесійних слухань із загроз і ризиків гендерної політики було спрямовано у Волинську обласну раду);

- мобілізація допомоги від академічної спільноти (звернулися до НАУК-МА та інших вузів щодо наукової експертизи; результати експертизи донесено до голови облради, юридичного відділу, голови комісії);

- намагання вийти на діалог із прихильниками протилежної позиції (провели на Громадській раді при Луцькому міському голові засідання з питання гендерної політики за участю антигендеристів; намагалися вести публічну дискусію із «антигендеристами» в соціальних мережах, зокрема у групі «Контроль волинських депутатів»);

- мобілізація громадського сектора (звернулися до «дружньої» громадськості та провели акцію «Червоний конверт» (попередження від різних громадських організацій, експертів щодо небезпеки прийняття рішень в інтересах «антигендеристів»).

У результаті на 13-й сесії Волинської обласної ради в листопаді 2012 року було розглянуто обидва проекти рішення «Про рекомендації сесійних слухань із питання на тему «З'ясування сутності гендерної політики та проблем і ризиків, які вона несе українському суспільству». Жоден із них не отримав підтримки більшості депутатського корпусу. Підтримано пропозицію Петра Проня та Тамари Ковальчук про те, щоб зняти це питання з розгляду⁸. Таким

⁷ <http://www.pravda.lutsk.ua/ukr/news/43416/>

⁸ <http://volynrada.gov.ua/news/pro-rezultati-drugogo-plenarnogo-dnya-13-sesiyi-oblradi>

чином, дії антигендерних ініціатив стосовно поширення неправдивої інформації про державну гендерну політику було призупинено.

Які виклики для поширення гендерно-чутливої інформації й активності гендерних організацій можна виокремити в результаті аналізу цього випадку? По-перше, навіть зважаючи на те, що протягом останніх десяти років в Україні активно впроваджується національний механізм із забезпечення гендерної рівності, політики місцевого рівня (особливо це стосується депутатів місцевих рад) не завжди добре обізнані із його особливостями. Тому повсякчас, маючи нагоду та інформаційний привід (як-от 16 днів протидії гендерному насильству), слід нагадувати як про міжнародні зобов'язання України, так і про національне законодавство, надавати гендерно-чутливу статистичну інформацію тощо. Інформування та просвітництво повинно бути постійним, що важливо для уникнення подібних випадків із сесійними слуханнями з тематики «загрози національній безпеці з боку гендерної політики». По-друге, антигендерні ініціативи схильні ефективно мобілізувати ресурси та працювати із різними акторами (ЗМІ, політики, академічна спільнота), що ускладнює процес дискредитації їхньої діяльності. Також в андигендерному русі виокремлюються лідери та лідерки, як-от голова ВОГО «Християнський рух за життя», представниця академічної спільноти Антоніна Євтодюк (кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії, політології та права ЛНТУ). По-третє, ефективна співпраця й консолідація гендерних організацій, здатних підтримати різного роду ресурсами, — необхідна передумова успішного просування ідей рівних прав і можливостей.

Додаток 1

**ПРОЕКТ
Рекомендацій
сесійних слухань з питання на тему «З'ясування сутності
гендерної політики
та проблем і ризиків, які вона несе українському суспільству»⁹**

Підготовлено ВОГО «Християнський рух за життя»

Учасники сесійних слухань із питання «З'ясування сутності гендерної політики та проблем і ризиків, які вона несе українському суспільству», що проходили в обласній раді 10 липня 2012 року, висловлюють глибоку стурбованість ситуацією, що склалася в контексті запровадження в Україні загалом й у Волинській області зокрема т. зв. гендерної політики, яка призводить до:

⁹ <http://volynrada.gov.ua/news/10-lipnya-sesiini-slukhannya-materiali>

- 1) підризу устоїв національної безпеки України посередництвом руйнування традиційної системи цінностей, побудованої на засадах християнської етики та моралі, в усіх найважливіших соціальних інституціях: сім'ї, системі освіти, системі охорони здоров'я, загалом у системі гуманітарної політики тощо;
- 2) підміни понять та маніпулювання свідомістю українців посередництвом втілення в життя т. зв. «гендерної рівності» у правах між соціальними ролями (лесбійка, гей, бісексуал, транссексуал), а не між біологічними статями (чоловік, жінка);
- 3) розбещення молодого покоління шляхом виховання в них толерантності до содомського гріха й розмитості поняття статевої ідентифікації («не важливо, ким ти народився — хлопчиком чи дівчинкою, а важливо, ким ти себе відчуваєш»);
- 4) можливості всиновлення українських дітей одностатевими парами в Україні та за кордоном, що призводить до духовного розтління та наслідування цими дітьми збоченої моделі поведінки;
- 5) ініціювання змін до чинного законодавства в контексті лобіювання прав сексуальних меншин, що призводить до відкритого пропагування збочених проявів статевої людини;
- 6) поширення неправдивої інформації про сутність контрацептивних засобів та їх популяризації серед молоді, починаючи з середнього шкільного віку, що призводить до розбещення, моральної деградації молодого покоління замість пропаганди статевого утримання та дотримання дошлюбної та шлюбної чистоти.

Означені фактори, на нашу думку, не можуть не викликати занепокоєння, оскільки є свідченням системної трансформації суспільної свідомості в Україні шляхом підміни традиційної христоцентричної системи цінностей відверто антихристиянською, що ґрунтується на популяризації содомського гріха, духовного розтління та руйнуванні традиційної української моделі сім'ї «чоловік — жінка — діти».

УЧАСНИКИ СЛУХАНЬ:

вважаючи, що українське суспільство не може розвиватися та бути стабільним без дотримання традиційної системи цінностей, що ґрунтується на виконанні Заповідей Божих, на побудові лише (!) двостатевої сім'ї, на вихованні правдивої статевої ідентичності дітей;

будучи переконаними, що гендерна політика, впровадження якої інтенсивно нав'язується нашому суспільству урядом США та Радою Європи, є ґриховною за своєю сутністю, оскільки відверто пропагує одностатеві стосунки,

збочені форми сім'ї та розтління молодого покоління, а тому її подальше впровадження є неприпустимим в Україні,

РЕКОМЕНДУЮТЬ:

1. Верховній раді України провести парламентські слухання на тему: «З'ясування сутності гендерної політики та проблем і ризиків, які вона несе українському суспільству»;
2. Головному управлінню з питань внутрішньої політики та зв'язків із громадськістю, управлінню освіти й науки, службі у справах захисту дітей, управлінню у справах сім'ї, молоді та спорту, управлінню охорони здоров'я, управлінню Міністерства внутрішніх справ України у Волинській області ознайомитись із матеріалами сесійних слухань із метою усвідомлення сутності, ризиків та небезпек, які несе запровадження гендерної політики в Україні;
3. Службі у справах захисту дітей, управлінню у справах сім'ї, молоді та спорту, управлінню охорони здоров'я у Волинській області провести моніторинг сутності та небезпек гендерних програм, які реалізуються на теренах нашого регіону;
4. Луцькому міському голові М. Я. Романюку та Луцькій міській раді:
 - 4.1. Провести аналогічні сесійні слухання з метою усвідомлення депутатами Луцької міської ради та громадськістю Луцька сутності, ризиків та небезпек, які несе запровадження гендерної політики в Україні, та недопустимості прийняття угод з організаціями гендерного спрямування;
 - 4.2. Провести громадський моніторинг прийнятих Луцькою міською радою угод із гендерними організаціями, які є представниками зарубіжних гендерних фондів.